Gayr-i müslimlerin Kâbe’ye girmeleri

Hürriyet yazarı Ertuğrul Özkök, geçenlerde köşesinde şöyle bir soruya yer verdi: “Katolik bir arkadaşım var. Mekke ve Medine’yi, özellikle de Kâbe’yi çok görmek istiyor. Konu ne zaman açılsa, bana şu soruyu soruyor: ‘Siz Müslümanlar, Hıristiyanlara ait kutsal yerlere girebiliyorsunuz, biz Hıristiyanlar niye Kâbe’ye ve Mekke’ye giremiyoruz?’ Doğrusu ben de bu sorunun cevabını veremiyorum.”

Bir vesile tarafıma da yönlendirilen ve izahı istenilen bu hususla ilgili olarak öncelikle şunu ifade edelim: İslâmiyet, insanlar arası iletişimi önemseyen bir dindir. İslâmiyet, İnsaniyet-i Kübra (en büyük insaniyet) hükmünde bulunan ve insanı, İnsaniyet-i Kübra makamına yükselten bir dindir.1 İslâmiyet’te insan, her şekilde değerlidir. Hataları ve kusurları dolayısıyla günahkârdır; ama insandır. Pişman olsa, Allah tarafından kabul görür. Tövbe etse, affedilir. Affedilince günahları silinir ve Peygamber Efendimiz’in (asm) ifadesiyle hiç günah işlememiş gibi değer kazanır.

Bir günahkâr insan için Mekke’ye veya Kâbe’ye girme yasağı yoktur.

İlgili yasaklayıcı âyet müşrikler için inmiştir. Ancak “İman edenler ile Yahudilerden, Hıristiyanlardan ve Sabiilerden kim Allah’a ve ahiret gününe iman ederek salih amel işlerse onların Rableri katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır.” 2 âyetinde de ifadesini bulduğu gibi, nice kitap ehli vardır ki, tevhid inancına sahiptir ve müşrik değildir.

Mescid-i Haram’a müşriklerin yaklaşmasını yasaklayan âyet ise şöyledir: “Ey iman edenler! Müşrikler necistirler. Artık bu yıllardan sonra Mescid-i Haram’a yaklaşmasınlar! Eğer yoksulluktan korkarsanız, Allah sizi dilerse fazlından zenginleştirecektir. Allah Âlim’dir, Hakim’dir.” 3

Bu âyet-i celile, Mekke’nin fethinden bir yıl sonra, hicretin dokuzuncu yılında nazil oldu. Bilindiği üzere Mekke hicretin sekizinci yılında fethedilmişti ve Peygamber Efendimiz (asm) Attab bin Üseyd’i Mekke’ye vali tayin etmişti. Bundan bir yıl sonra,

Peygamber Efendimiz (asm) Hazret-i Ebu Bekir'i (ra) hac emiri tayin etti ve hac mevsiminde Mekke'ye gönderdi. Hazret-i Ebu Bekir (ra) Mekke'ye hareket ettikten sonra bu âyet nazil oldu.

Evet, Mekke fetholunmuş; Kâbe'nin içindeki 360 put imha edilmişti. Mekkeliler de çoğunlukla İslâm'a girmiş ve Peygamber Efendimiz (asm) cahiliye döneminde kendisine ve diğer Müslümanlara yaptıklarını affetmişti. Fakat etraf köy, mahal ve şehirlerde hâlâ çok sayıda putperest ve müşrik Arap vardı ve bu Araplar hac mevsiminde Kâbe'ye gelip hac ediyorlar, hac mevsimi dışında da umre yapıyorlardı. Oysa bu müşrik Arapların yaptıkları hac ve umre, putlara tapmaktan ibaretti.—Hac ve umre ibadeti Arabistan'da Hazret-i İbrahim'den (as) beri bilinip yapıla gelen bir ibadetti; fakat zamanla puta tapıcılık yaygınlaşıp Kâbe putlarla doldurulmuş olduğundan, hac ve umre adına yapılan, Kâbe'deki putlara tapmaktan öteye geçmiyordu.—

İşte Mekke'nin fethinden bir yıl sonra gelen yukarıdaki âyet, putperestlerin ve müşriklerin artık ebediyen Kâbe'ye yaklaşmasını yasaklıyordu. Bu âyet nazil olunca Peygamber Efendimiz (asm) Hazret-i Ali'yi (ra) delil olarak kendi devesine bindirerek, bu âyeti hac emiri Hazret-i Ebu Bekir'e, Mekke valisi Attab bin Üseyid'e ve Mekke halkına sür'atle bildirmeye memur etti. Hazret-i Ali (ra) hac sırasında Hazret-i Ebu Bekir'in (ra) hutbesinden sonra kalkarak yeni inen âyetleri okudu ve Mekke halkına bu seneden sonra müşriklerin Kâbe'ye yaklaşmalarının ve daha önce âdetleri olduğu gibi çıplak tavaf etmelerinin ve haccetmelerinin yasaklandığını bildirdi. 4

Bu âyetin hüküm değerini daha sonraki müçtehit imamlar tartışmışlar ve şu değerlendirmelerde bulunmuşlardır: İmam-ı Malik: "Mescid-i Haram'a hangi gerekçe ile olursa olsun, müşriklerin girmesi yasaktır." İmam-ı Şafii: "Müşrikler Mekke sınırlarından içeriye giremezler. Hatta müşriklerin bir elçisi Mekke valisi ile görüşecek olsa, vali Mekke dışında bir yerde bu elçi ile görüşür." demiştir.

İmam-ı Azam'a göre ise bu âyet müşriklerin Mescid-i Haram'da hac ve umre yapmalarını yasaklamıştır. "Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar" demek, "Artık cahiliye âdeti üzere hac ve umre yapmasınlar" demektir. Nitekim Hazret-i Ali (ra) duyurusunda bu âyeti "Bu seneden sonra müşrikler haccetmeyecek" şeklinde yorumlamıştır. Bu sebeple Hanefi mezhebine göre, müşrikler hac ve umre dışında başka maksatlar için kontrollü ve ihtiyatlı bir şekilde Mekke'ye girebilirler.

Günümüzde putperestlik ve müşriklik artık revaçta değildir. Mevcutların da Kâbe'yi cahiliye âdeti üzere hac etmek gibi bir dertleri ve niyetleri yoktur. Bugün, hiç olmazsa ehl-i kitapla ve hasbî olarak ziyaret etmek isteyenlerle ilgili olarak, yukarıya bir kısmını aldığım müçtehit imamların görüşleri çerçevesinde yeni bir durum değerlendirmesi yapılabilir ve Kâbe belirli zamanlarda ve kontrollü olarak ehl-i

kitabın ya da sırf ziyaret ve tefekkür amacı taşıyanların ziyaretine açılabilir. Böylece İslâm'ın kucaklayıcı ve müşfik ruhu ile ihtida edecek birçok kişinin de elinden tutulmuş olur.
Bu âyet böyle bir durum değerlendirmesine ve böyle bir uygulamaya kapalı değildir.

Dipnotlar:

1- Bediüzzaman, Sözler, (yeni tanzim) s. 579.
2- Bakara Sûresi: 62.
3- Tevbe Sûresi: 28.
4- Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'ân Dili: 4/2441.